

Raport z badania _____

Finanse Polaków w czasie COVID-19.

Jak pandemia wpłynęła na portfele
i zwyczaje finansowe Polaków?

Sytuacja finansowa Polaków w dobie COVID-19

Pandemia COVID-19 wpłynęła nie tylko na sposób pracy i codzienną aktywność Polaków, ale także na ich sytuację finansową. Tymczasowe zamrożenie gospodarki wiosną 2020 r. zmusiło wielu przedsiębiorców do zmniejszania pracownikom wymiaru czasu pracy, obniżania pensji czy też redukcji etatów, a to w naturalny sposób uderzyło w portfele wielu gospodarstw domowych, uszczuplając ich comiesięczne dochody. Po upływie sześciu miesięcy od ogłoszenia stanu epidemii można jednak ocenić, że skala zjawiska jest zdecydowanie mniejsza niż przewidywano w momencie ogłaszania ogólnokrajowego lockdownu. Większość z czarnych scenariuszy się nie sprawdziła, a ekonomiczne skutki pandemii choć są widoczne, to jednak nie są tak dotkliwe, jak się spodziewano.

Polacy odporni na kryzys

90%

Polaków deklaruje, że pandemia COVID-19 nie wywołała u nich potrzeby zaciągnięcia dodatkowego zobowiązania finansowego

80%

Polaków nie ma problemów z terminową spłatą zobowiązań

61%

gospodarstw domowych nie odczuwa negatywnych ekonomicznych skutków pandemii

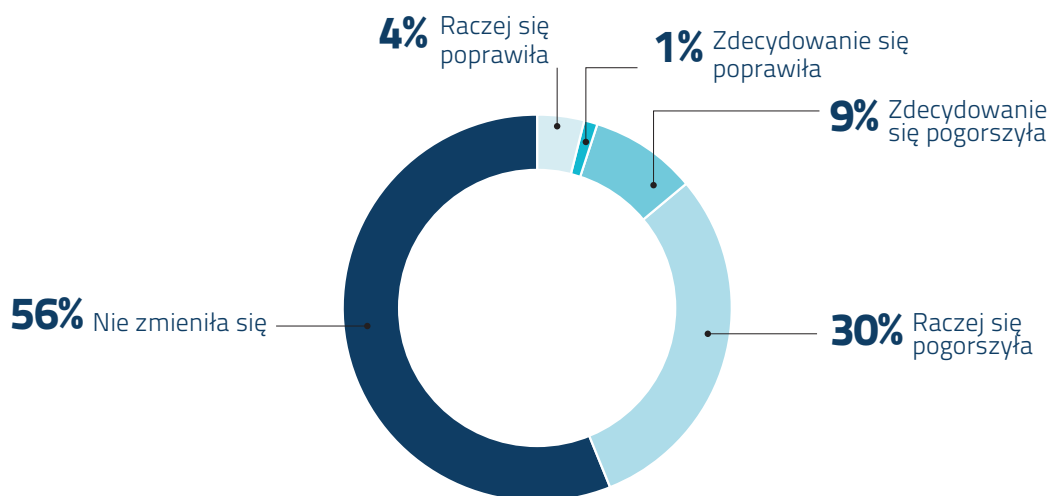
16%

tylko taki odsetek konsumentów ogranicza wydatki w związku z aktualną sytuacją gospodarczą

Większość Polaków aktualnie nie odczuwa poważniejszych problemów finansowych i określa swoją sytuację materialną jako stabilną, co w dużej mierze może być zasługą programów pomocowych uruchomionych przez rząd, które pozwoliły zamortyzować negatywne skutki zamknięcia wielu gałęzi gospodarki. Ponad połowa ankietowanych (56 proc.) zapytana o stan ich domowych finansów przyznała, że aktualna sytuacja epidemiczna i gospodarcza nie zmieniła ich sytuacji materialnej. Choć nie można przy tym pominąć faktu, że spore grono respondentów – aż 39 proc. – wskazało, że z powodu pandemii kondycja ich domowego budżetu uległa pogorszeniu. Z kolei 5 na 100 Polaków zadeklarowało poprawę swojej sytuacji finansowej w ostatnich miesiącach.

Wpływ pandemii na sytuację finansową Polaków

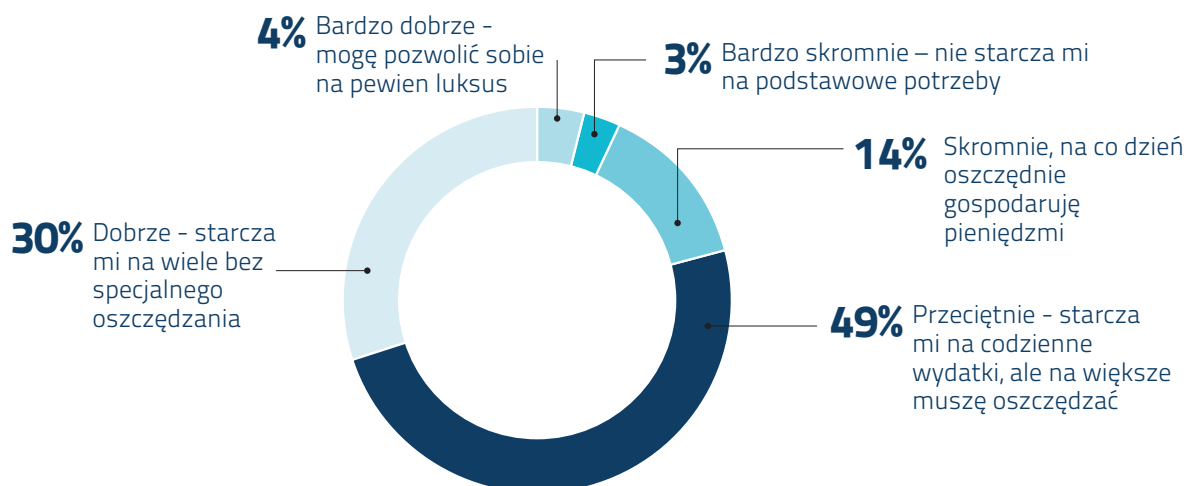
Czy w związku z pandemią COVID-19 sytuacja finansowa Pana/Pani gospodarstwa domowego:

Wśród osób, których sytuacja finansowa w czasie pandemii COVID-19 uległa pogorszeniu przeważają osoby młode w wieku 18-24 lata i 25-34 lat.

Ocena sytuacji materialnej

Jak ocenia Pan/Pani sytuację materialną swojego gospodarstwa domowego?

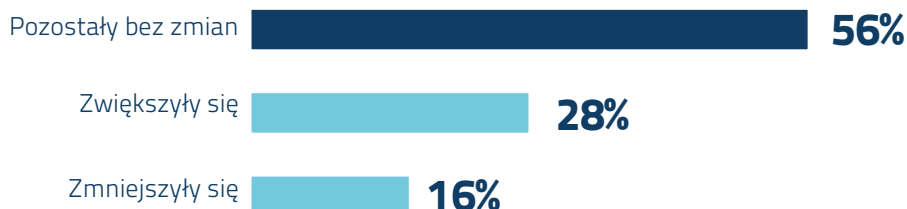
Konsumenci są nieco podzieleni w kwestii oceny, czy w kolejnych miesiącach ich sytuacja finansowa ulegnie zmianie, jednak przeważają oceny optymistyczne. Aż 42 proc. osób, czyli największa część ankietowanych, nie wyraża obaw o stabilność przychodów w kolejnych miesiącach. Odmiennego zdania jest 30 proc. respondentów, a niewiele mniej badanych (27 proc.) miało problem z jednoznaczną odpowiedzią na to pytanie.

Obawa o stabilność przychodów w kolejnych miesiącach

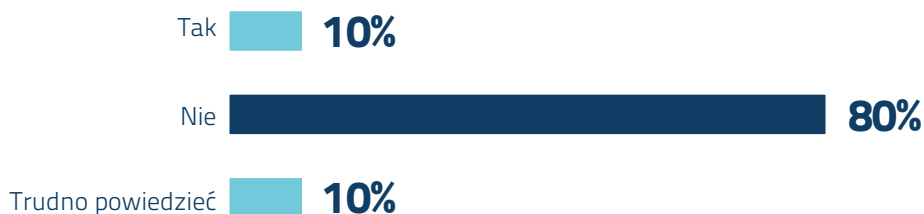
Wydaje się, że Polacy szybko oswoili nową rzeczywistość i nie wyrażają większych obaw o swoją sytuację ekonomiczną w kolejnych miesiącach, a w konsekwencji nie prowadzą większej kontroli wydatków. Te w większości gospodarstw domowych w ciągu ostatniego półrocza pozostały bowiem na takim samym poziomie jak przed marcem 2020 r. – 56 proc. uczestników badania wskazało, że wydaje tyle samo pieniędzy co przed wybuchem pandemii. U ponad ¼ respondentów wydatki wzrosły, zaś do ich ograniczenia przyznaje się tylko 16 proc. ankietowanych.

Wydatki w czasie COVID-19

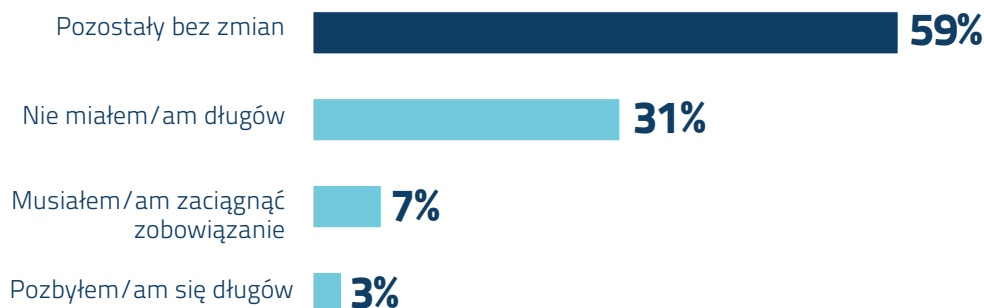
Fakt, że Polacy radzą sobie finansowo i nie doświadczyli dużych problemów w czasie pandemii, a przynajmniej nie w takim stopniu, jaki zakładano jeszcze sześć miesięcy temu, poświadcza deklaracja 80 proc. respondentów o braku problemów ze spłatą stałych miesięcznych zobowiązań, np. czynszu za mieszkanie czy raty kredytu. Tylko 1 na 10 osób przyznaje, że w ostatnich miesiącach wystąpił u niej problem z terminowym regulowaniem zobowiązań.

Trudności ze spłatą stałych zobowiązań

Kolejną z pesymistycznych prognoz, jaka nie potwierdziła się w ostatnich miesiącach jest obawa o nadmierne zadłużanie się Polaków w czasie pandemii. Niemal wszyscy respondenci (90 proc.) zaprzeczyli, by aktualna sytuacja gospodarcza zmusiła ich do zaciągnięcia kredytu lub pożyczki – 59 proc. badanych wskazało, że poziom ich zobowiązań finansowych pozostał na takim samym poziomie, zaś 31 proc. osób zadeklarowało brak długów. Tylko 7 proc. ankietowanych przyznało, że w okresie marzec-sierpień zaciągnęli dodatkowe zobowiązanie. Niewiele mniej osób (3 proc.) w ostatnim czasie pozbyło się zadłużenia.

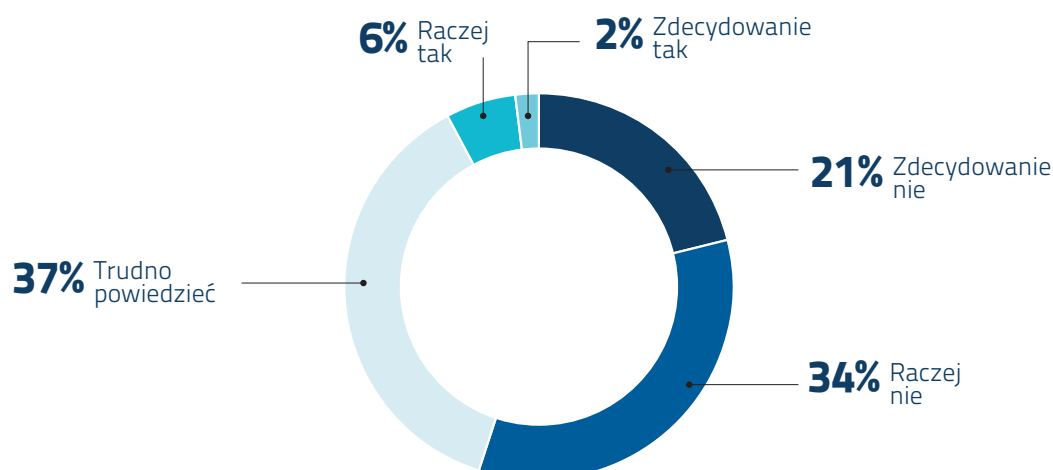
Zobowiązania w czasie COVID-19

Polacy nie przewidują również, aby w kolejnych miesiącach pojawiła się u nich potrzeba zaciągnięcia zobowiązania finansowego – tylko 8 proc. ankietowanych dopuszcza taką możliwość. Pozostali respondenci odrzucają taki scenariusz lub nie są w stanie tego antycypować.

Skłonność do zadłużania się w kolejnych miesiącach

Czy w związku z aktualną sytuacją gospodarczą wywołaną pandemią COVID-19 przewiduje Pan/Pani pojawienie się u Pana/Pani w kolejnych miesiącach potrzeby zaciągnięcia kredytu, pożyczki lub innego zobowiązania finansowego?

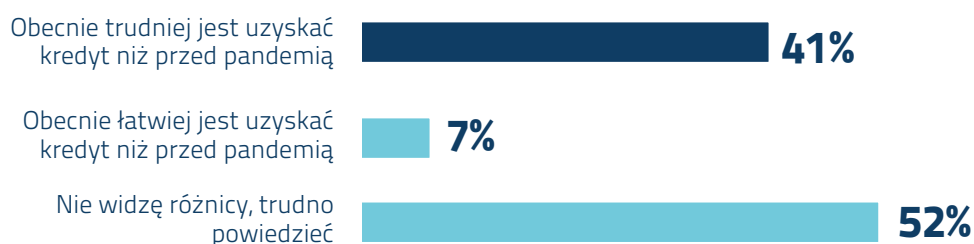

Zmiany na rynku kredytowym okiem Polaków

Choć pandemia COVID-19 nie wywołała u Polaków nagłej potrzeby zaciągania kredytów i pożyczek, to jednak zauważają oni zmiany, jakie nastąpiły na rynku kredytowym. W szczególności dostrzegają coraz większe utrudnienia w dostępie do finansowania – już 41 proc. Polaków uważa, że aktualnie trudniej jest uzyskać kredyt lub pożyczkę niż przed wybuchem pandemii. Przeciwnego zdania jest tylko 7 na 100 Polaków.

Ocena dostępności kredytów i pożyczek

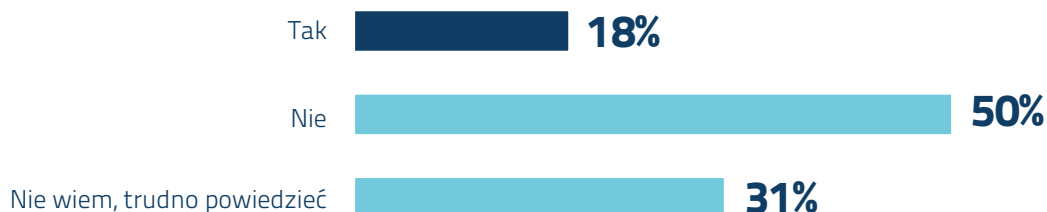
W ostatnich tygodniach dwukrotnie wzrósł odsetek osób, zdaniem których w związku z pandemią pogorszyła się dostępność kredytów i pożyczek.

W lipcu w badaniu przeprowadzonym na zlecenie FRRF uważało tak 20 proc. osób vs. 41 proc. obecnie.

Rosnący odsetek osób, które dostrzegają obniżoną dostępność kredytów i pożyczek, może wynikać z faktu, że problem ten przybiera na sile i doświadczają go coraz więcej kredytobiorców znad Wisły. Niemal 1/5 badanych przyznaje, że ktoś z ich bliskich w ciągu ostatnich 6 miesięcy miał problem z uzyskaniem kredytu bądź pożyczki z banku lub firmy pożyczkowej.

Utrudnienia w dostępie do finansowania

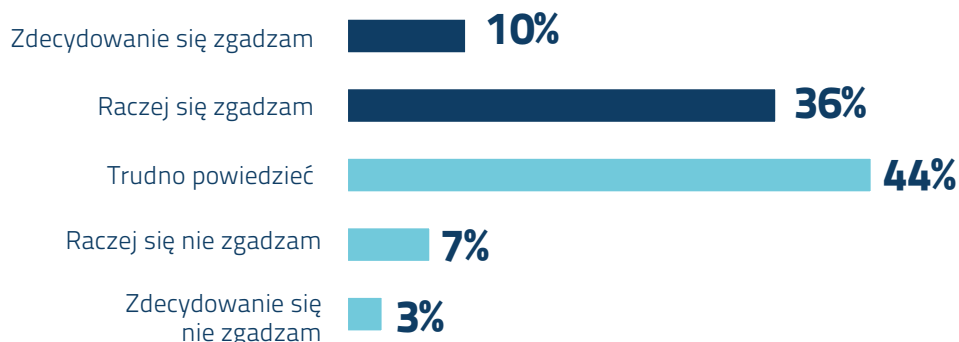
Czy ktoś z Pana/Pani bliskich zetknął się w ciągu ostatnich 6 miesięcy z problemem z uzyskaniem kredytu lub pożyczki?

Polacy obawiają się negatywnych konsekwencji ograniczonej akcji kredytowej przez banki i firmy pożyczkowe. Niemal połowa jest zdania, że w sytuacji, gdy klienci nie otrzymają kredytu w banku, a przy tym nie będą mogli zaciągnąć zobowiązań w firmie pożyczkowej, powstanie luka w finansowaniu potrzeb konsumentów, którzy będąc w potrzebie, mogą szukać finansowania poza legalnym rynkiem. Z takim stwierdzeniem zgadza się aż 46 proc. ankietowanych. Tylko 1 na 10 osób jest przeciwnego zdania.

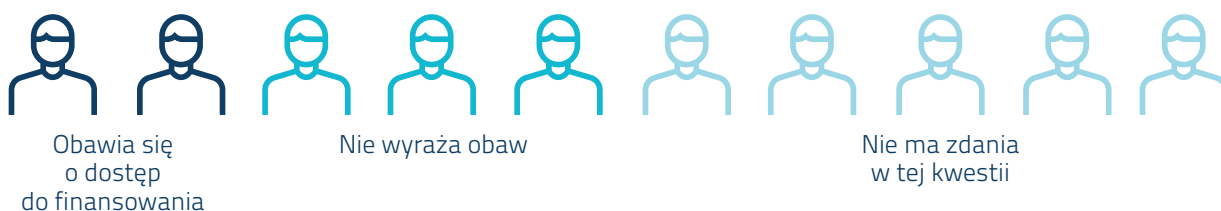
Obawy o powstanie luki finansowej

Na ile zgadza się Pan/Pani ze stwierdzeniem: W sytuacji, gdy konsument nie otrzyma kredytu w banku, a firm pożyczkowych nie będzie na rynku, powstanie luka w finansowaniu potrzeb konsumentów z tzw. gorszą historią kredytową i ci klienci mogą szukać finansowania poza legalnym rynkiem?

Zaostrzone kryteria udzielania kredytów budzą coraz większe obawy wśród konsumentów także o ich własną zdolność kredytową – już 25 proc. Polaków martwi się, że w razie pilnej potrzeby nie otrzyma finansowania z banku lub firmy pożyczkowej. Nieco więcej, bo 1/3 badanych, wskazuje, że nie ma takich obaw, jednak różnica w odpowiedziach wynosi jedynie 8 pkt. procentowych.

Obawy o dostęp do kredytów i pożyczek

Ankietowani zapytani również o to, co poza ogólną dostępnością finansowania, budzi u nich największe obawy w kontekście pożyczania pieniędzy, najczęściej wymieniali wysokie koszty kredytów i pożyczek, utratę możliwości spłaty rat w terminie oraz rozbudowane formalności w procesie kredytowym. To może oznaczać, że pomimo ustawowego ograniczenia kosztów kredytów i pożyczek na czas pandemii, Polacy nadal uznają je za drogie, natomiast z drugiej strony, co pozytywne, pożyczają coraz bardziej świadomie i ostrożnie – przy podejmowaniu zobowiązań martwią się, czy będą w stanie spłacać je w terminie. Prawdopodobnie właśnie z tego powodu konsumenci z dystansem podchodzą do zadłużania się w czasach kryzysu.

Najczęstsze obawy w związku z zaciąganiem zobowiązań finansowych

3 Skłonność do pożyczania w dobie COVID-19

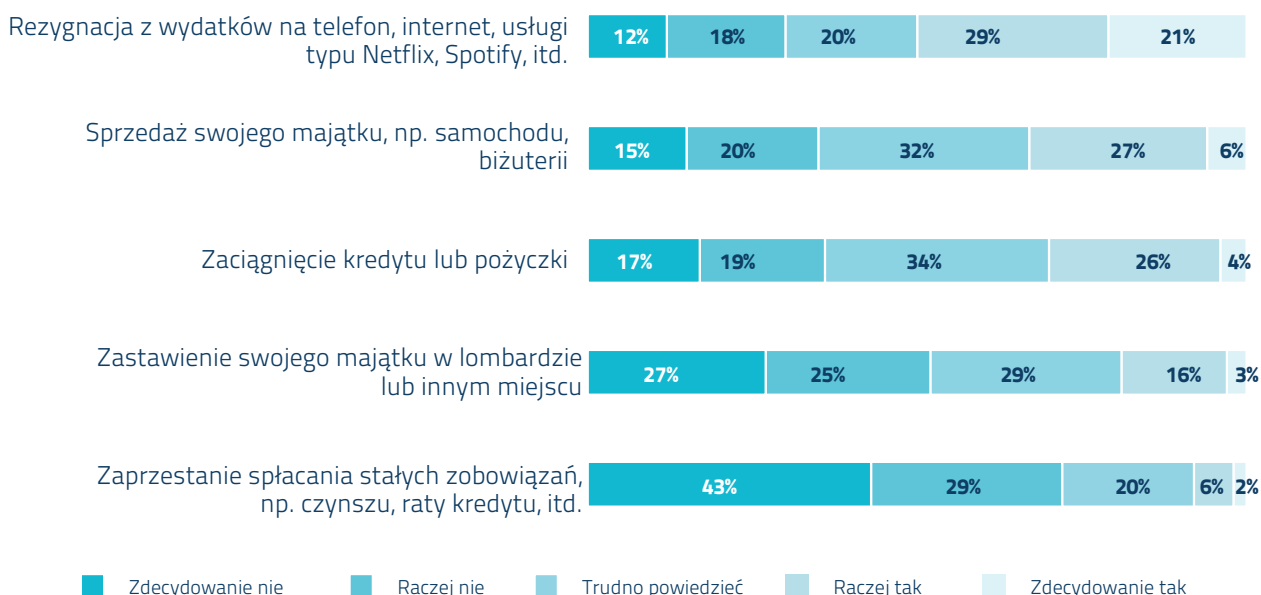

Niepewna sytuacja epidemiczna i gospodarcza studzi plany konsumpcyjne i kredytowe Polaków. Z badania wynika, że konsumenci znajdujący się w trudnej sytuacji finansowej są bardziej skłonni do ograniczania wydatków niż zaciągania zobowiązań finansowych. Te ostatnie podejmujemy bardzo ostrożnie.

Polacy zapytani o skłonność do poszczególnych zachowań w przypadku pojawienia się u nich problemów finansowych w związku z pandemią COVID-19 najczęściej wskazują na rezygnację z wydatków na abonament za telewizję, telefon, internet czy subskrypcję popularnych serwisów muzycznych i filmowych. Połowa ankietowanych (50 proc.) uznaje taki scenariusz za prawdopodobny.

Na drugim miejscu badani wymienili sprzedaż swojego majątku, np. samochodu czy biżuterii – 1 na 3 respondentów w razie kłopotów finansowych rozważy taką możliwość. Zaciągnięcie kredytu lub pożyczki znalazło się dopiero na trzecim miejscu – 30 proc. odpowiedzi. Możliwość zastawienia swojego majątku w lombardzie lub innym miejscu dopuszcza zaś 1/5 ankietowanych. Jako ostateczność traktujemy natomiast zaprzestanie spłacania stałych zobowiązań, np. czynszu za mieszkanie czy raty kredytu. Aż 72 proc. osób wprost odrzuca takie zachowanie, nawet w razie znalezienia się w trudnej sytuacji finansowej.

Skłonność do poszczególnych zachowań w przypadku problemów finansowych

Jak wynika z badania, pomimo ogólnego przekonania, że Polacy lubią żyć na kredyt i chętnie sięgają po pożyczki, to w przypadku problemów finansowych sytuacja jest wręcz odwrotna – nie zaciągamy długów, gdy istnieje realne ryzyko, że możemy mieć problem z ich spłatą. Ankietowani wykazują większą skłonność do sprzedaży swojego majątku niż zadłużenia się w banku lub w firmie pożyczkowej. Odpowiedzi respondentów potwierdzają również, że środki z kredytów i pożyczek nie tyle służą Polakom do uzupełniania luk w budżecie domowym, ile do finansowania większych wydatków, których nie są w stanie pokryć ze środków, jakimi aktualnie dysponują, np. zakup sprzętu AGD i RTV.

Najczęstsze powody korzystania z kredytów i pożyczek

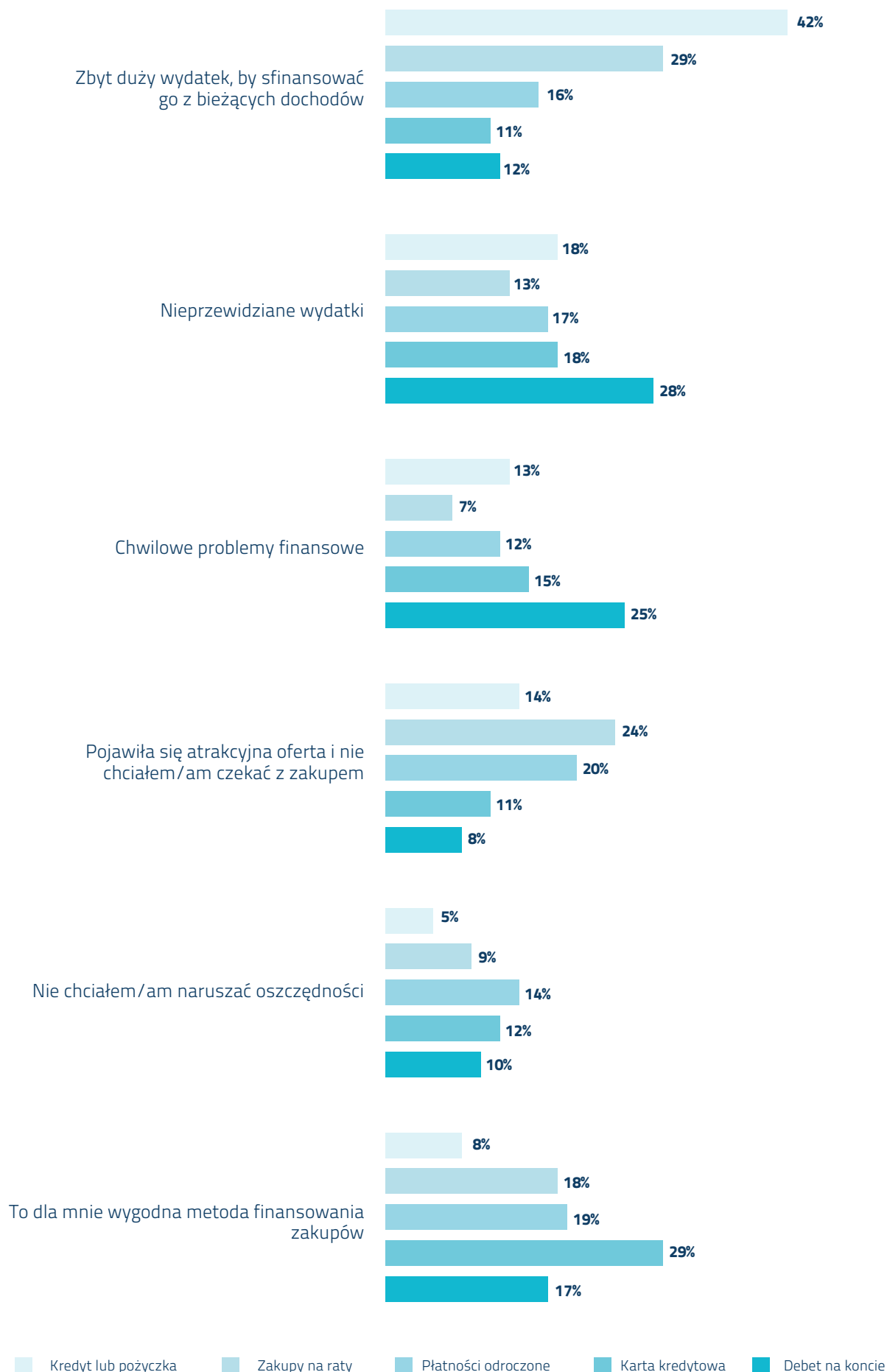

Równocześnie z badania wynika, że w przypadku chwilowych problemów finansowych Polacy w pierwszej kolejności sięgają po debet na koncie, następnie korzystają z kart kredytowych, a dopiero na trzecim miejscu wskazują kredyt lub pożyczkę.

Korzystanie z produktów kredytowych w razie problemów finansowych

Powody korzystania z produktów kredytowych

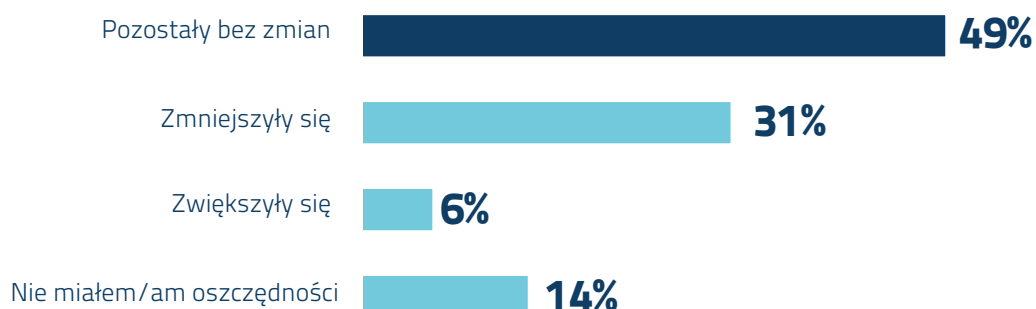

Postawa Polaków wobec oszczędzania

Choć większość Polaków radzi sobie finansowo i nie narzeka na kondycję swojego budżetu domowego w czasie COVID-19, to jednak pandemia uszczupliła oszczędności 1/3 gospodarstw domowych. Co 3. ankietowany przyznał, że w związku z aktualną sytuacją epidemiczną i gospodarczą musiał naruszyć zgromadzone zabezpieczenie finansowe.

Oszczędności w czasie COVID-19

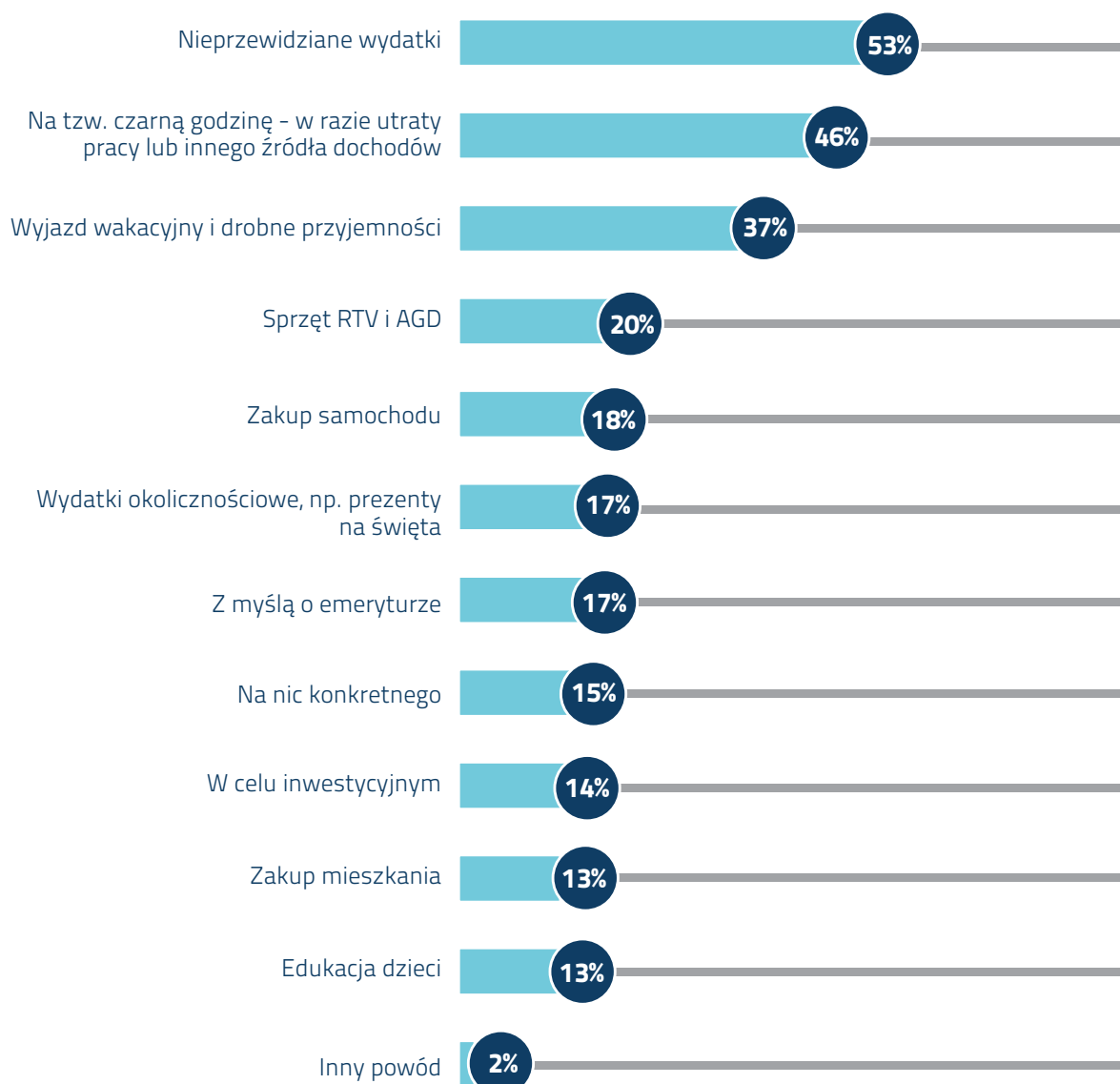
Wśród osób, które w czasie pandemii musiały naruszyć oszczędności dominują osoby określające swoją sytuację materialną jako przeciętną (tj. starcza im na codzienne potrzeby, jednak na większe wydatki muszą oszczędzać) oraz skromną (tj. na co dzień muszą oszczędnie gospodarować pieniędzmi).

14%

RESPONDENTÓW WSKAZAŁO,
ŻE NIE POSIADA ZABEZPIECZENIA
FINANSOWEGO

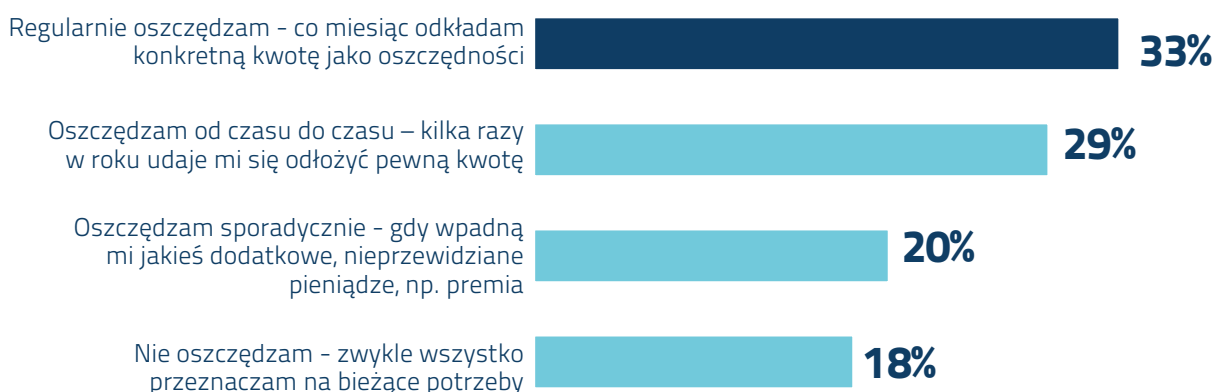
Przyczyną topnienia oszczędności Polaków w ostatnich miesiącach może być ich niechęć do zadłużania się w czasie niepewności gospodarczej i zdecydowanie większa skłonność do naruszenia zaskórniaków niż sięgnięcia po kredyt lub pożyczkę w celu sfinansowania większych zakupów. Nie można też wykluczyć, że w ten sposób respondenci próbowali rekompensować mniejsze dochody w czasie lockdownu. Zarówno pierwszy, jak i drugi scenariusz wydaje się tym bardziej prawdopodobny, że ankietowani zapytani o cel gromadzenia oszczędności wskazują w pierwszej kolejności właśnie na nieprzewidziane wydatki (53 proc.) oraz na tzw. czarną godzinę, w razie utraty pracy lub innego źródła dochodu (46 proc.).

Cel oszczędzania

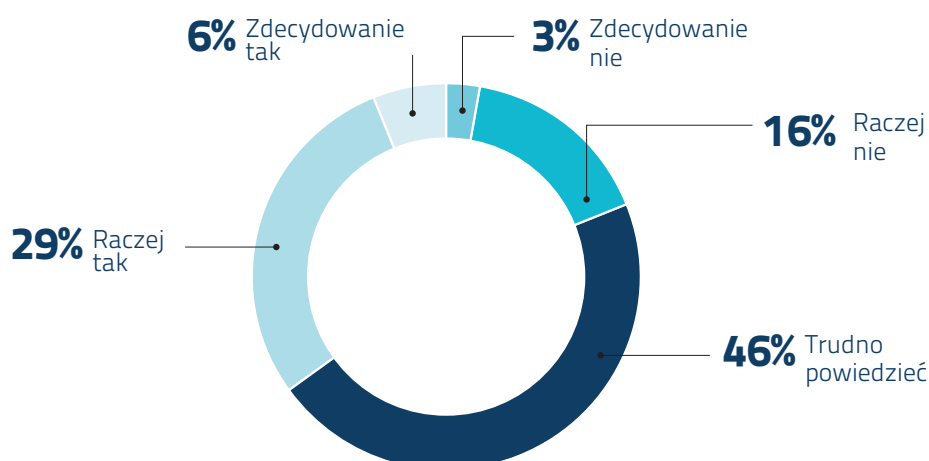
Niepokojącym może być fakt, że mimo rosnącej świadomości społecznej i coraz większej liczby osób regularnie oszczędzających, wciąż niemal 1/5 badanych nie ma zbudowanej poduszki finansowej. Z kolei w pytaniu o to, czy ankietowani przewidują, by doświadczenia z pandemii wpłynęły na zwyczaje finansowe Polaków i zmotywowały ich do oszczędzania na przyszłość tylko 35 proc. osób odpowiedziało twierdząco. Niemal połowa – 46 proc. – miała problem z jednoznaczną odpowiedzią na to pytanie. A zdaniem 16 proc. nawet ostatnie doświadczenia nie będą impulsem dla rodaków do ostrożnego gospodarowania pieniędzmi i gromadzenia oszczędności na wypadek gorszych czasów.

Sposób gospodarowania budżetem domowym

COVID-19 a motywacja do oszczędzania

Czy Pana/Pani zdaniem aktualna sytuacja gospodarcza wywołana pandemią zmotywuje Polaków do oszczędzania?

Informacje o badaniu

Raport „Finanse Polaków w czasie COVID-19. Jak pandemia wpłynęła na portfele i zwyczaje finansowe Polaków” został przygotowany na podstawie wyników ogólnopolskiego badania zrealizowanego przez firmę badawczą ABR Sesta na zlecenie Fundacji Rozwoju Rynku Finansowego i Federacji Konsumentów. Badanie zostało przeprowadzone we wrześniu 2020 r. na reprezentatywnej próbie Polaków +1229 osób z wykorzystaniem dwóch technik badawczych – CATI (532 ankiety) oraz CAWI (697 ankiet).

Federacja Konsumentów
ul. Ordynacka 11
00-364 Warszawa
sekretariat@federacja-konsumentow.org.pl
www.federacja-konsumentow.org.pl

Fundacja Rozwoju
Rynku Finansowego

Fundacja Rozwoju Rynku Finansowego
ul. Piękna 15/16
00-549 Warszawa
kontakt@frrf.pl
www.frrf.pl